

Laddertoets

Op 1 juli hebben we er weer een nieuwe toets bij. Dan treedt de zogenoemde Laddertoets in werking. We hebben het dan over de 'Ladder voor duurzame verstedelijking' die weliswaar nu ook al in de wet staat, maar vernieuwd en vereenvoudigd wordt en nu op de officiële site van de Rijksoverheid onomwonden de Laddertoets wordt genoemd. Naast de soortoets, habitattoets, EHS/NNN-toets, watertoets en luchtkwaliteitstoets kunt u nu ook verzoeken om een laddertoets als een gemeente weer eens wil bouwen in het groen. De ladder was altijd opgebouwd uit drie treden. Gemeenten moeten in de toelichting bij een bestemmingsplan of projectbesluit dat voorziet in nieuwe stedelijke ontwikkeling de volgende drie vragen beantwoorden:

1. Bestaat er actuele regionale behoefte aan de voorgenoemen ontwikkeling? Zo ja
2. Kan die ontwikkeling in bestaand stedelijk gebied? Zo nee
3. Kan die ontwikkeling worden voorzien op een locatie die passend is ontsloten?

Voorbeeldje: iedere gemeente wil momenteel opeens zijn eigen crematorium want er moet tegenwoordig domweg winst gemaakt worden op de 'exploitatie' van de gemeentelijke begraafplaats. Dat wordt dan dus al lastig bij trede 1 als buurgemeenten reeds een crematorium hebben. Hetzelfde kun je zeggen van bedrijvenparken, outlets en bungalowparken. Omdat tegenwoordig alles eenvoudiger moet, is deze tredensystematiek verlaten. Het is nu dus een ladder zonder treden...

Verschil met de oude ladder is dat alleen bij het bouwen buiten het stedelijk gebied een uitgebreide motivering nodig is: de toelichting van een bestemmingsplan bevat een beschrijving van de behoefte en indien blijkt dat de ontwikkeling niet binnen bestaand stedelijk gebied kan, dan bevat de toelichting een motivering. Aha, je hoeft dus alleen maar een motivering te geven. Daar zijn wij juristen als taalwetenschappers altijd erg handig in; wij kunnen alles motiveren dus dat komt wel goed. De laddertoets is dus in wezen slechts een motiveringsplicht en is daarmee niet te vergelijken met de hardheid van, pakweg, de habitattoets. Iets minder Natura 2000-blauwgrasland en het project gaat niet door: dat is gechargeerd gezegd toch de hardheid van de habitattoets en dat kun je niet eventjes wegmotiveren met wat mooischrijverij.

Aha, je hoeft dus alleen maar een motivering te geven. Daar zijn wij juristen als taalwetenschappers altijd erg handig in; wij kunnen alles motiveren dus dat komt wel goed.

De ladder staat nu in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) en komt na de Stelselherziening Omgevingswet van 2019 in het voorgenomen Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). De ladder is een beslisregel voor de vaststelling van het bestemmingsplan (straks na de Stelselherziening: omgevingsplan) om een zorgvuldige afweging te maken die bijdraagt aan zorgvuldig ruimtegebruik en die overprogrammering tegengaat.

Provincies mogen de ladder nader concretiseren of aanvullen in hun provinciale verordeningen. Dat betekent dus dat we een dubbele ladder kunnen hebben: eentje van het rijk met slechts één trede en daarbovenop nog een provinciale ladder. Die laatste kan weer heel ingewikkeld zijn. Zo schijnen er al Regionale Ladderteams te zijn waarin provincie en gemeenten kennis, uitleg en ervaring delen. Dat is mooi en wellicht ook goed voor het landschap, maar is dat dan allemaal wel weer een vereenvoudiging? Dat was wel de inzet van de minister van Infrastructuur en Milieu voor deze nieuwe 'vereenvoudigde Ladder'. Ach, naarmate je ouder wordt leer je genieten van dit soort paradoxes: we willen het makkelijker maken en het wordt alleen maar moeilijker.

Fred Kistenkas
fred.kistenkas@wur.nl